

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
NEMZETKÖZI
GAZDASÁGFEJLESZTÉS**

Időszak:

2012. február

Dátum:

2012. március 30.

SZÁZADVÉG
ALAPÍTVÁNY

SZÁZADVÉG
GAZDASÁGKUTATÓ KFT.

STRATEGOPOLIS
KÖZMUNTERVÉNY, TAPASZTALAT ÉS STRATÉGIAI ELEMZŐ KFT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	3
Feltörekvő Európa.....	5
<i>Csehország</i>	5
<i>Lengyelország</i>	5
<i>Bulgária</i>	5
<i>Románia</i>	6
<i>Szerbia</i>	7
<i>Horvátország</i>	8
<i>Szlovénia</i>	8
Közel-Kelet monitor	10
<i>Észak-Afrika</i>	10
<i>Levantei-térség</i>	11
<i>Öböl-menti régió</i>	13
Kína monitor	16

Vezetői összefoglaló

A nemzeti ügyek kormánya által meghirdetett és képviselt új külpolitikai irányvonalakhoz igazodik a Századvég Nemzetközi Monitorja. A monitor célja az olvasó számára rendszeresen releváns képet adni a Magyarország számára egyre fontosabbá váló régiókról. A kormány felismerte, hogy egy sikeres külpolitikához a mai nemzetközi rendszerben szükséges egyrészt a regionális kapcsolatok megerősítése, másrészt a felemelkedő keleti országokkal való új kapcsolatrendszer kialakítása. Az utóbbi érdekében hirdette meg az új kabinet a „keleti nyitás” politikáját is. A monitor ehhez az új célrendszerhez igazodva három elkülönült térséget mutat be: a kelet-közép-európai országokat, a Közel-Kelet bizonyos államait és Kínát.

A korábban köztes térségként emlegetett Kelet-Közép-Európa államai gazdaságilag az európai fejlődés és növekedés legfőbb tartalékát jelentik, és ez magával vonja politikai szerepük felértékelődését is. A régió országait már nem csak az európai integráció tárgyaiként kell számon tartani, hanem aktív, kezdeményező államokként is. Az átalakuló gazdasági rendszer és a válságokkal terhelt európai integrációs folyamat határozza meg azt az összetett viszonyrendszert mely a térség országait jellemzi. A monitor célja ezen országok kormányzati, közpolitikai döntéseinek bemutatása és elemzése. A monitor sorra veszi a szomszédos államokat, valamint további két releváns térségbeli szereplőt, Lengyelországot és Bulgáriát.

A Közel-Kelet monitor célja között szerepel, hogy bemutassa, hogy a térség különböző régiói más és más szempontból meghatározóak hazánk számára. A vizsgálatba ezen okból kifolyólag nem kerül bele a tágabb közel-keleti régió valamennyi állama. A célkitűzés ugyanis az, hogy az egyes térségek csoportokban, a magyarok számára meghatározó aspektusokat bemutatva kerüljenek ismertetésre. A monitor így négy fő részre oszlik: az első rész az Észak-Afrikai térséget foglalja magában, elsősorban Egyiptomot, azonban a vizsgálatba a nemzetközi helyzet változása révén, akár esetlegesen is belekerülhet a többi állam is. Egyiptom elsősorban, mint az arab világ fő képviselője kerül bemutatásra az ország a magyar külügy számára ugyanis elsősorban, mint legfőbb kapcsolattartó, és mint egy olyan arab állam válhat fontossá, amelynek a régióban és a nemzetközi porondon betöltött szerepe kiemelkedő.

A második rész a szűk értelemben vett Közel-Kelet országait foglalja magában, a vizsgálatban bevonható országok száma itt is változó, azonban elsődlegesen Izrael, a Palesztin Hatóság, valamint Jordánia, Libanon és Szíria. A régió jelentősége elsősorban abban áll, hogy az izraeli-palesztin konfliktus miatt ez az egész MENA-térség és a nemzetközi rend egészére nézve egy gócpontot képez. Magyarország számára fontos, hogy itt a már kialakult és erős kötelékeket erősítse, illetve újakat alakíthasson ki és megfelelő külpolitikai válaszokat adjon. Ebből kifolyólag Izrael, a Palesztin Hatóság és Jordánia kapcsán elsődlegesen a politikai erőter

változásának bemutatása illetve az országok nemzetközi kapcsolatainak havi monitoringja játszanak fontos szerepet.

A harmadik rész a releváns öböl menti országokat foglalja magában és elsődlegesen ezen országok nemzetközi gazdasági potenciálra fókuszál. Szaúd-Arábia kapcsán az ország meghatározó szerepéből kiindulva mindhárom aspektus a havi elemzés tárgyát képezi.

Külön részben kerül bemutatásra az Európai Unió és az Egyesült Államok Közel-Kelet politikája az adott hónapra vonatkozóan.

Az első Közel-Kelet monitor mint nagyobb kiterjedésű, bevezető anyag a régió bemutatását tűzi ki célul, első sorban a politika erőter és gazdasági viszonyok bemutatására kerül sor és a havi vizsgálatok ezt alapul véve erre visszautalva készülnek el.

A kínai kapcsolatok a magyar gazdaság számára jelentős segítséget nyújthatnak nem csak az államadósság finanszírozásában, hanem a válságból való kilábalásban is. Hazánkba érkező tőkeberuházások már eddig is jelentősen hozzájárultak a hazai munkahelyteremtéshez és a nyáron megrendezett csúcstalálkozó egyértelmű jele annak, hogy az ázsiai Óriás Magyarországot tekinti európai és térségbeli kapujának. Ezt a kivételes helyzetet mindeniképp érdemes kihasználni, nem csak kormányzati döntéshozóknak, hanem az üzleti köröknek is. A monitor két részre oszlik. Az elsőben sor kerül a kínai politikai erőter elemzésére. A 2012-es év különösen nagy figyelmet érdemel ilyen szempontból. Ősszel a Kínai Kommunista Párt vezetése majdnem teljes egészében lecserélődik. A kínai vezetés egy új generációjának hatalomra kerülésének lehetünk szemtanúi. A vezetőváltás – a korábbiakhoz hasonlóan – bizonyos tekintetben programváltást is hozhat. Ez nem jelenti azt, hogy a Kínában drasztikus változások várhatóak, de a fő irányvonalakon belül, a hosszabb távú tervek kivitelezésében mindenképp némi elmozdulás várható. Ezen folyamatok megértését, átlátását és az új adminisztráció meghatározó politikusainak és az ő programjuknak megismerését segíti elő a monitor első része. A monitor második részében az olvasó Kína gazdasági életével ismerkedhet meg. A bevezető monitorban az olvasó egy átfogó képet kap a kínai politikát meghatározó erőkről, a további példányokban egy havi rendszerességgel elemzést az ottani főbb eseményekről, döntésekről és azok háttéréről.

Feltörekvő Európa

Csehország

Josef Dobeš oktatásügyi miniszter által bemutatott felsőoktatási reformtervezet már az előző hónap során is tiltakozásokat váltott ki mind a hallgatók, mind a felsőoktatási intézmények körében és az ott dolgozók körében. Februárban a miniszter elsősorban a médián keresztül és az intézményvezetők előtt védte álláspontját a jogszabálytervezettel kapcsolatban. A hónap végén azonban maga a kormány is úgy határozott, hogy az elképzeléseken módosítani kell. A vitába maga a miniszterelnök, Petr Nečas is beszállt, és részt vett a hallgatók által szervezett fórumon, amelyen viszont a miniszter nem jelent meg. Dobeš végül úgy döntött, hogy visszalép a tandíj bevezetésétől, de helyette félévente beiratkozási díjat kellene fizetniük a hallgatóknak. Fizetőssé válna a második szak megkezdése, valamint az ideális félévszám túllépése is. ¹

Lengyelország

A második Tusk-kormány egyik legnagyobb vállalkozása idén a bevezetendő nyugdíjreform. A miniszterelnök és pártja a PO elképzeléseit nem csak az ellenzék, hanem a kisebbik koalíciós partner a PSL sem tartja teljes mértékben elfogadhatónak. A tervezet szerint a nyugdíjkorhatárt mind a két nem esetében 67 évre emelnék. Ezt fokozatosan vezetnék be, a férfiak számára teljes mértékben 2020-tól, a nők számára 2040-től. Míg a férfiak esetében ez összesen csak két éves emelkedést jelentene, a nők esetében ez hét év. A kisebbik kormánypárt kedvezményeket vezetne be a nők számára. A PSL elképzelései szerint a nők a megszületett gyermekek után – bizonyos mértékig – 3-3 év karkedvezményt kapnának. Tusk hamar észrevette, hogy a módosítást több vitát és kritikát generál, így bejelentette, hogy széleskörű konzultációt kíván folytatni, nem csak a kormányon belül, hanem az ellenzékkel és az érdekképviselői szervekkel egyaránt. ²

Bulgária

Az ügynöki múlttal rendelkező diplomaták kérdése a vizsgált hónapban ismét napirenden volt Bulgáriában. A Külügyminisztérium januárban kijelentette, hogy fellebbezni kíván a Legfelsőbb Közigazgatási Bíróság azon döntése ellen, ami szerint vissza kell hívni a Külügyminisztérium több nagykövetét, akikről kiderült, hogy korábban együttműködtek az

¹ http://zpravy.idnes.cz/dobes-necha-dostudovat-plzenske-pravniky-prodlouzil-jim-akreditaci-1gw-/domaci.aspx?c=A120309_074222_domaci_wlk

² <http://natemat.pl/635,donald-tusk-czlowiekiem-roku-tygodnika-wprost-czy-slusnie>

előző rendszer állambiztonsági szerveivel. 2011-ben a kivizsgálások során kiderült, hogy a bolgár egyházakban, a külügynél és a parlamenti bizottságokban is több olyan személy tölt be mind a mai napig fontos pozíciókat, akik titkosszolgálati múlttal rendelkeznek, ezért a lusztráció kérdése Bulgáriában meghatározó napirendi ponttá vált. Ahhoz azonban, hogy az ügynökmúlttal rendelkező nagyköveteket vissza lehessen hívni szükséges az államfő beleegyezése is. A korábbi szocialista elnök ennek többször ellenállt, az újonnan kinevezett köztársasági elnök Rozen Plevneliev, azonban célul tűzte ki a nem megfelelő nagykövetek visszahívását. A vizsgált hónapban 3 ország, Görögország, Szudán és Katar élére neveztek ki új nagyköveteket.

Románia

2012. február 6-án Emil Boc kormányfő bejelentette lemondását. Traian Băsescu államfő Catalin Predoiu (igazságügyi miniszter) nevezte ki ideiglenes miniszterelnöknek. A kinevezett kormányfő Mihai Răzvan Ungureanu lett, aki korábban a Külügyi Hírszerző Szolgálatot (SIE) vezette. Az új kormány eskütételére február 9-én került sor. Nem sokkal az eskütétel után az USL a román alkotmánybírósághoz fordult az Ungureanu-kormány ellen. A román parlamentben az új kormány megszavazásánál csak a kormánykoalíció képviselői és azok támogatói voltak jelen. Az ellenzéki pártok szerint a kormány lemondása várható volt, mivel január óta kormányellenes tüntetések voltak országszerte, melyek első sorban az egészségügyi privatizáció és Raed Arafat lemondása miatt robbantak ki.

Februárban nyilvánosságra került az újonnan megválasztott kormány programja. A program kevés pontban hozott újdonságot. Célként került kitűzésre a költségvetési deficit leszorítása, óvatos emelés az állami bérekben és a nyugdíjban. A kormány ezenkívül célul tűzte ki az euró bevezetését 2015-re. A program említést tesz Románia schengeni csatlakozásának gyorsításáról. Az új kormány folytatná a reformokat az előző kormányhoz hasonlóan az egészségügyben is.³

A román kormány elfogadta azt a sürgősségi határozat tervezetét, amely lehetővé teszi a villamosenergia-export csökkentését illetve felfüggesztését a lakossági ellátás biztosítása céljából. Borbély Károly államtitkár ezzel kapcsolatban kijelentette, hogy mindez csak akkor valósul meg, ha az energiatermelés és a fogyasztás egyensúlya megbomlik.

A vizsgált hónapban a Képviselőház elfogadta a lusztrációs törvényt. A törvény 5 évre eltiltja a közéleti szerepvállalástól azon személyeket, akik a kommunista-érában különböző tisztségeket töltöttek be.

³ <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-16905151>

Románia fenntartásokkal fogadta Szerbia EU-tagjelölti státuszát. Bukarest ennek elfogadását további követelményekhez kötötte, első sorban kisebbségjogi követelményeket kért számon a balkáni országon. Korodi Attila a képviselőház külügyi bizottságának elnöke ezzel kapcsolatban kifejtette, hogy szükséges, hogy Szerbia az ország egész területén európai szintű kisebbségpolitikát alkalmazzon, ezért csak azután járult hozzá a tagjelöltséghez, miután Szerbia aláírt egy kétoldalú kisebbségvédelmi megállapodást.

A vizsgált hónapban a Fekete-tenger Románia fenségterülete alá tartozó területén földgázmezőt talált a Petrom vállalat. A vállalat becslései szerint nagyjából 42-84 milliárd köbméter földgázra leltek. Traian Băsescu államfő ezzel kapcsolatban kijelentette, hogy ez által Románia energetikailag függetlenné válhat.

Szerbia

A parlamenti választásra május 6-án kerül sor, melyet egy időben tartanak a tartományi és helyhatósági választásokkal. A felmérések az SNS csökkenő előnyét mutatják a DS vezette szövetség előtt. A kormánypártok számára fontos döntés született március 1-jén: az Európai Tanács jóváhagyta Szerbia tagjelölti státuszát. Ennek igen nagy szerepe lesz a kampányban is. A kormányalakítás kérdését az döntheti el, hogy mely kisebb pártok lépik át az 5 százalékos választási küszöböt. Jelenleg erre sorrendben a Szerbiai Szocialista Pártnak (SPS), a Liberális Demokrata Pártnak (LDP), a Szerb Radikális Pártnak (SRS), a Szerb Demokrata Pártnak (DSS), a Szerbia Egyesült Régióinak (URS) és a kisebbségi pártoknak (a rájuk vonatkozó szabályok szerint) lenne esélye.

Az Európai Szerbiáért koalíció az SPS és adott esetben az LDP támogatására is számíthatna, míg az SNS mellett csak a DSS állna. Tomislav Nikolić, az SNS vezetője kizárta annak lehetőségét, hogy a DS-szel lépjen szövetségre, de rendszeresen felmerül ez a forgatókönyv is. Decemberben Nikolić már nem zárta ki, hogy adott esetben az SRS is tagja lehet az általa vezetett koalíciónak, de megismételte, hogy elsősorban a DSS-szel és a kisebbségi pártokkal kíván koalícióra lépni, a Vajdasági Magyar Szövetségnek (VMSZ) pedig belügyminiszteri pozíciót adna.⁴

Az IMF február elején befagyasztotta a Szerbiának előkészített hitelcsomagot. A hitel akkor válik újra felhasználhatóvá, ha módosítják Szerbia 2012-es költségvetését. A nemzetközi pénzügyi intézet értékelése szerint fennáll a veszély, hogy 2012-ben az előirányozotthoz képest kisebb lesz a gazdasági növekedés, ami miatt kisebbek lesznek a költségvetési bevételek is és nagyobb lesz a költségvetési hiány.

⁴ <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/aktuelno.289.html:368087-Saslusan-Toma-Nikolic>

Horvátország

A Zoran Milanović vezette kormányra nagy nyomás nehezedik, hisz stagnáló gazdaság mellett a költségvetési deficit jelentős csökkentésének kényszerével néz szembe. A hitelminősítők pedig a befektetésre nem ajánlott szinttől csak egy osztállyal jobbra értékelik az országot. A stabil többség és a belső megosztottsággal terhelt, bukás utáni útkereséssel foglalkozó Horvát Demokratikus Közösség (HDZ) válsága azonban lehetőséget ad a baloldali pártoknak, hogy a népszerűségük helyett elsősorban a gazdasági problémák gyors megoldására fókuszálhassanak. A kormánykoalíciót a Szociáldemokrata Párt (SDP), a Horvát Néppárt – Liberális Demokraták (HNS-LD), az Isztriai Demokratikus Gyűlés (IDS-DDI), a Horvát Nyugdíjaspárt (HSU) alkotja. A december 5-i parlamenti választáson 80 képviselői helyet szerzett meg a Szociáldemokrata Párt (SDP) vezette balközép-liberális koalíció, amely ezzel abszolút többséghez jutott a 151 fős parlamentben.

A kormány 0,8 százalékos gazdasági növekedést vár 2012-re, de várhatóan ennél szignifikánsan gyengébb teljesítményt nyújt majd a gazdaság, sőt a recesszió csak kedvező nemzetközi fejlemények esetén kerülhető el.

A horvát parlament több adóügyi változást is elfogadott, melyek március 1-jén léptek életbe. Ezek között szerepel egyebek mellett, hogy az általános áfakulcs a jelenlegi 23 százalékról 25 százalékra emelkedik. Az alapvető fontosságú élelmiszerek, illetve a vízszolgáltatás áfáját 10 százalékban rögzítették. Tizenkét százalékos adót vetnek ki az osztalékokra, kivéve azokat a kiskereskedőket, akiknek befektetései nem haladják meg az évi 12 ezer kunát. A kormány január közepén bejelentette, hogy visszahozzák az előző horvát kormány által 2009-ben bevezetett, majd 2011 végével megszüntetett különadót, amelyet a mobilszolgáltatóknak bevételeik után kell fizetniük.⁵

Igennel szavazott az EU-tagságra a január 22-i népszavazáson részt vevők 66,3 százaléka. A választójoggal rendelkező polgároknak csupán a 43,5 százaléka járult az urnákhoz. A parlamenti pártok mindegyike támogatta a 2013. július 1-jén esedékes belépést.

Szlovénia

Janez Janša vezetésével alakulhatott meg Szlovénia új kormánya, miután a nyugdíjaspárt (DeSUS) csatlakozott a jobbközép pártokhoz, és február 10-én bizalmat szavazott számára a törvényhozás. Janša a Szlovén Demokrata Párt (SDS) vezetőjeként került ismét a kormányfői tisztségbe. Pártja Gregor Virant liberális Polgári Listájával (DLGV), a Szlovén Néppárttal (SLS), az Új Szlovéniával (NSi) és a DeSUS-szal alkot koalíciót. Az SDS-nek négy tárca, míg a többi pártnak kettő-kettő miniszteri hely jutott a koalíciós tárgyalások eredményeképp. A 90 fős

⁵ <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/je-li-zoran-milanovic-bosanac.html>

törvényhozásban, a jobbközép ötpárti koalíció 50 mandátumot birtokol a decemberben tartott választások után, de a kormány további két kisebbségi képviselő támogatására is számíthat.

A jelentősebb szlovén pártok megállapodtak abban, hogy alkotmányba foglalják a kiegyensúlyozott költségvetés követelményét. Janez Janša kormányfő a parlamenti pártok vezetőinek találkozója után elmondta, hogy módosítják a költségvetést, amelynek hiánya így három százalék alatt maradhat. Szlovénia államadóssága az eurózónán belül alacsonynak számít, de az utóbbi négy évben rendkívül gyorsan növekedett, és tavaly elérte a bruttó hazai termék (GDP) 45,5 százalékát. Az új kormány is az ország pénzügyeinek stabilizálását határozta meg fő prioritásként. A tervezett megszorítások mellett viszont csökkentené a vállalatokat terhelő adókat és adminisztratív terheket, hogy elősegítse a gazdaság növekedését és az innovációt.⁶

⁶ <http://www.politikis.si/?p=50528>

Közel-Kelet monitor

Észak-Afrika

Egyiptomban egyre nagyobb a feszültség a parlamenti pártok és az országot „átmenetileg” uraló Fegyveres Erők Legfelsőbb Tanács (SCAF) között. A vizsgált hónapban több politikai formáció nyilatkozott úgy, hogy itt az ideje, hogy a SCAF lemondjon hatalmáról, mivel a lakosság egyre kevésbé tűri azt. Az egyiptomi társadalom többsége ugyanis egyre inkább kételkedik abban, hogy a SCAF, betartva korábban tett ígéretét, lemondana a hatalomról az elnökválasztást követően. A politikai pártok többsége ellenzi a SCAF hatalmát, azonban meglehetősen különböző módon képzelik el hatalom leváltását. Az ügy kapcsán különösen érdekes a Muszlim Testvérek álláspontja, akik ugyan támogatják a lakosság SCAF ellenes cselekedeteit, de szándékosan nem kívánnak a fegyveres erőkkel konfrontálódni. Egyiptomban jelenleg a legtöbb közéleti probléma kapcsán a fő kérdés az, hogy azt a választott pártok parlamenti úton vagy pedig az „arab tavasz” által előnyben részesített utcai tüntetések és zavargások révén kívánják megoldani.

Az eddig nyilvánosságra hozott információk szerint előbbre hozták az elnökválasztás időpontját Egyiptomban, május 23-ra. A választási bizottság elnöke szerint egy esetleges második fordulóra június közepén kerülne sor, a végleges eredmények pedig június végén várhatóak. Az elnökválasztás kapcsán a fegyveres erők lemondásán túl kérdéses még az alkotmányozás folyamata, hiszen a választások előtt az új alkotmányban rögzíteni kéne az elnök jogkörét. Számos prominens személyiség neve előkerült már eddig is a jelöltek tekintetében, többek között jelöltetni kívánja magát Amr Músza az Arab Liga korábbi feje, továbbá Abd el-Monejm Abd el-Futuh a Muszlim Testvérek hajdani tagja és Nabil el-Arabi az Arab Liga jelenlegi vezetője. Az egyiptomi elemzők többsége szerint jelenleg a legbiztosabb befutónak Amr Músza tekinthető, hiszen jelentős támogatottsággal rendelkezik Egyiptomban és külföldön is. Az elnökválasztás időpontjának előrehozása kapcsán kérdéses a diaszpórában élő egyiptomiak választási lehetősége, amely problémaként jelent meg a parlamenti választásokkor is.⁷

Február elején számos az utcai tüntetéseken meghatározó szerepet játszó politikai és civil szervezetet tömörítő Általános Forradalmi Szövetség általános sztrájkra szólította fel az egyiptomiakat február 11-re, a felhívást a Muszlim Testvérek szervezete elítélte, mondván Egyiptomban most nem polgári engedetlenségre és utcai harcokra van szüksége, hanem szorgos munkára és építkezésre.

Egyiptom gazdasági helyzete kritikusnak tekinthető, a vizsgált hónapban a Standard and

7

http://kitekinto.hu/iszlam/2012/02/13/a_muszlim_testveriseg_levaltana_egyiptom_katonai_tanacsat/#.VXfrgYntmko

Poor's az országot B+-ról B-re minősítette le, továbbá bejelentésre került, hogy az északafrikai ország március elején hitelszerződést fog aláírni az IMF-fel 3,2 milliárd dollárról, amely összeg egyharmadát a nemzetközi szervezet rögtön Kairó rendelkezésére bocsátaná.

Az észak-afrikai országokat sújtó nehéz gazdasági helyzet az Európai Unióban is napirenden volt. Első sorban francia kezdeményezésre az EU március elején tárgyalni fogja, egy az északafrikai országok, köztük Egyiptom megsegítésére szolgáló adósságkönnyítés lehetőségét.

A vizsgált hónapban az egyiptomi amerikai kapcsolatok mélypontra jutottak, ami a több hónapja tartó diplomáciai szembenállás egyik legintenzívebb konfliktusának tekinthető. A katonai vezetés február elején bejelentette, hogy bíróság elé kívánja állítani számos az országban működő nem-állami szervezet több mint negyven munkatársát. A többségében emberjogi szervezetek dolgozó aktivistákat egyiptomi szervezetek illegális finanszírozásával vádolják. Hillary Clinton amerikai külügyminiszter már a hónap elején írt levelében kitért arra, hogy Egyiptomban nem bánnak megfelelően a jelentős mértékben amerikai finanszírozású NGO-kal, válaszul kilátásba helyezte az Egyiptomnak évente folyósított egy milliárd dollár segély megvonását.

Levantei-térség

Február elején általános sztrájk vette kezdetét Izraelben, ennek kiváltó oka, hogy az elsősorban közalkalmazottakat képviselő Hisztadrut szakszervezeti szövetség és a pénzügyminisztérium között zajló tárgyalások nem jártak sikerrel, a sztrájk számos területet érintett. A több napos sztrájkban részt vettek bankok, egyetemek, iskolák, repülőterek, múzeumok, kikötők és a főrabbinátus is. A Kereskedelmi Kamara az ügy kapcsán fordult az Izraeli Legfelsőbb Bírósághoz, utóbbi azonban a sztrájkolóknak adott igazat.

Izraelben a vizsgált hónapban főképp az izraeli palesztin lakosság körében újra napirenden volt az éhségstrájkoló palesztin fogoly Khader Adnanak ügye, ugyanis egy izraeli katonai bíróság elutasította a több hónapja éhségstrájkot folytató palesztin fogoly fellebbezési kérelmét. A jelenleg vádemelés nélkül fogva tartott Adnant az izraeli hadsereg 2011-ben vette őrizetbe egy a Nyugati parton található város Dzszenin közelében, ahol, mint az Iszlám Dzsihad terrorszervezet szóvivője tevékenykedett. A palesztin fogolyügyi miniszter végül február 21-én bejelentette, hogy a férfit áprilisban Izrael szabadon engedi, így Khader Adnan több mint hatvan nap után befejezte az éhségstrájkot.⁸

A szekuláris-vallásos törésvonal az izraeli társadalmat leginkább megosztó tényező, melynek jelentősége a zsidó államon belül a vallásos, elsősorban ultra-ortodox közösség jelentős demográfiai növekedése óta egyre nő. A vallásos és többségi társadalom közötti konfliktus a

⁸ <http://www.telegraph.co.uk/news/9095823/Palestinian-Khader-Adnan-ends-record-66-day-hunger-strike-as-Israel-agrees-to-set-him-free.html>

vizsgált hónapban az izraeli Legfelsőbb Bíróság azon döntése révén aktualizálódott, amely szerint alkotmányellenes az a törvény, amely engedélyezi a jesiva tanulóknak, hogy ne teljesítsék az izraeli állampolgárok számára kötelező katonai szolgálatot. A törvény értelmében nem kötelező ennek teljesítése az izraeli keresztény és muszlim lakosság számára sem. A döntés akár az izraeli politikai erőteret is átrajzolhatja, hiszen a jelenlegi kormánykoalíciónak számos, az izraeli ultra-ortodox érdeket képviselő vallásos párt is tagja. Az izraeli vallásosokkal szembeni előítéletek az utóbbi hónapokban számos incidens kapcsán felerősödtek Izraelben, sokak szerint az izraeli vallásosok térnyerése révén Izrael megszűnhet, mint szekuláris állam létezni. Februárban került nyilvánosságra az Izraeli Demokrácia Intézet és a Guttman Központ azon felmérése, amely szerint az izraeli társadalmon belül a vallásosok aránya jelentősen megnőtt. A baloldali pártok és a sajtó régóta nehezményezi, hogy az izraeli kormány számos engedményt tesz politikai célokért ennek a közösségnek, továbbá hogy az állam kötelező szociális juttatásokban részesíti az ultra-ortodox családokat.⁹

Benjamin Netanjahu izraeli miniszterelnököt negyedik alkalommal választották a Likud vezetőjének. Az első körben a szavazatok 77 százalékát szerezte meg. A párton belüli győzelmet azonban két dolog is beárnyékolja, noha a jelenlegi közvélemény kutatási adatok szerint, ha most tartanának választásokat Izraelben, akkor Netanjahu újra kormányt alakíthatna, azonban jelentős támogatottsággal rendelkezik a párton belül a radikálisabb Mose Feiglin is, aki egyébként a párton belül a szavazatok 23 százalékával a második befutó lett. Feiglin igazi héja politikus, aki nem rejtette véka alá, hogy eleget tenne a szélsőséges jobboldali azon követeléseinek. Feiglin teljesen elodázná az esetleges béke megkötését a palesztinokkal és eleget kívánna tenni a telepések követeléseinek is. Netanjahu számára a másik problémás kérdés Irán megtámadása, hiszen a legfrissebb felmérésük szerint az izraeli társadalom többsége nem tartja megfelelőnek, hogy Izrael az Egyesült Államok nélkül támadást intézzon a perzsa állam ellen. Benjamin Netanjahu és pártja számára egyre nehezebbnek minősül a koalíciónak való megfelelés, ez megfigyelhető a Nyugati parton lévő illegális telepek kapcsán és az Irán ellen intézett radikális felhívásokban is.¹⁰

Februárban több országban kíséreltek meg merényletet végrehajtani izraeli diplomaták ellen. Izrael indiai és grúziai nagykövetsége ellen is pokolgépes merényletet kívántak végrehajtani, utóbbit sikerült megakadályozni. Izrael Iránt sejti a merényletek hátterében, az izraeli miniszterelnök szerint ugyanis az elmúlt hónapokban nem ez lenne az első eset, hogy Irán vagy az Iránnal jó kapcsolatokat ápoló Hezbollah libanoni szervezet ilyen támadásokat intézett a zsidó állam ellen. Az iráni vezetés tagadja ugyan a vádak, azonban szinte biztosan kijelenthető, hogy az iráni-izraeli konfliktus egyre súlyosabbá vált az elmúlt hónapok alatt és az esetleges Irán elleni támadás lehetősége erősödött. A kérdés, hogy az izraeli vezetőség

⁹ <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0030019>

¹⁰ <http://www.politico.com/news/stories/0312/73648.html>

csupán a választások közeledése miatt radikalizálta Irán ellenes szólamait vagy egy valós támadás lehetősége áll fenn.¹¹

Palesztin Hatóság

Február elején a gázai-övezetben járt Ban Ki Mun ENSZ főtitkár, a főtitkár látogatása ellen több tucat tüntető gyűlt össze az Izrael és a Gázai-övezet közötti határátkelőnél. A dühös tüntetők megdobálták a konvoj autóit, többségük nehezményezte az ENSZ sikertelen tevékenységét a palesztin ügy kapcsán, továbbá azt, hogy Ban Ki Mun főtitkár gázai programjában nem szerepelt az izraeli börtönökben lévő palesztin foglyok meglátogatása. Az ENSZ a főtitkár látogatásával puhatolózni kívánt az izraeli és a palesztin oldalon a közvetlen tárgyalások lehetséges újakezdése kapcsán. Az ENSZ főtitkár gázai látogatása során nem találkozott a Hamasz prominens képviselőivel, hiszen a szervezetet a nemzetközi közösség terrrorszervezetként tartja számon.

A vizsgált hónapban kiújultak a harcok Izrael és a Hamasz által vezetett Gázai-övezet között, a Gázai-övezetből kis hatótávolságú rakétával izraeli településeket támadtak, egy izraeli nő megsebesült, erre válaszként az izraeli hadsereg légitámadást hajtott végre a Gáza-övezet ellen, egy palesztin civil életét vesztette. A légicsapások ezt követően nem fejeződtek be, ennek több palesztin áldozata is lett.

A vizsgált hónapban ismét elhalasztotta a Fatah és a Hamasz vezetősége a palesztin egységkormány létrehozását. Háled Mesál Hamasz vezető és Mahmud Abbasz palesztin elnök az egységkormány lehetőségeiről Kairóban tárgyalt. A két palesztin szervezet február 6-án Dohában írt alá közös megállapodást a palesztin egységkormányról. Ennek értelmében az egységkormány legfőbb feladata lenne a parlamenti és elnökválasztás megvalósítása a palesztin területeken. A két rivális palesztin szervezet, noha kiegyeztek, számos olyan nézetbeli eltéréssel rendelkezik, melyek tekintetében nehéz lesz kompromisszumot kötni. A Fatah kiindulási alapnak tekinti, hogy az egységkormány és a következő palesztin kormányok a PFSZ hagyományait kövessék és minden PFSZ által megkötött nemzetközi egyezményt ismerjenek el, míg ez a Hamasz számára elfogadhatatlan.¹²

Öböl-menti régió

Szaúd-Arábiában a meghatározó napirendi pontok nem sokat változtak az előző hónaphoz képest. A vizsgált hónapban a szaúdi vezetés a korábbinál erősebben hangot adott a szíriai vezetés elleni nézeteinek illetve a szíriai tüntetők támogatásának.

¹¹ <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2012/02/201222111849914483.html>

¹² <http://www.haaretz.com/news/middle-east/abbas-to-lead-palestinian-unity-cabinet-following-hamas-fatah-deal-1.411354>

Napirenden szerepelt Irán és a Hormuzi-szoros ezzel együtt az olajszállítás kérdése. A szaúdi kormány a vizsgált hónapban ugyanis kiemelte, képes lenne pótolni azt az olaj mennyiséget, mely hiányozna, ha Irán lezárná a Hormuzi-szorost.

Februárban a szaúdi síita lakosság és a rendfenntartó erők között újabb fegyveres konfliktus tört ki az ország keleti részén. Emberjogi szervezetek szerint a szaúdi hadsereg a síiták lakta településen éles lőfegyverrel lőtt a tüntető tömegbe. A síiták tüntetése 2011 márciusa óta egyre intenzívebbek, hiszen ekkor a szaúdi vezetőség katonai segítséget nyújtott a bahreini vezetésnek. Szaúd-Arábiában a síiták hátrányos megkülönböztetése kapcsán számos emberjogi szervezet hívta már fel a figyelmet. A síita lakosság tüntetése különös figyelmet érdemelnek az „arab tavasz” által gerjesztett forradalmi hullám esetleges továbbterjedése kapcsán.

Noha az Asz-Szaúdi vezetőség hatalma jelenleg stabilnak tűnik, mindenképpen kockázati forrásnak tekinthető a forradalmi hullám áttérése az Arab-félszigetre továbbá az iráni vezetőséggel való konfliktus.

Kuvaitban választásokat tartottak a vizsgált hónapban, ami végül az iszlamista erők győzelmével zárult. Ötvenből harmincnégy helyet szereztek meg a kuvaiti iszlamisták. A választási eredmények teljes mértékben átalakították a kuvaiti politikai erőteret, az iszlamisták előrenyomulásával együtt csökkent a liberális és síita pártok jelentősége a kuvaiti politikai palettán, meglepő fejleménynek tekinthető, hogy egyetlen nő sem szerzett mandátumot, noha indulók voltak. A legtöbb parlamenti mandátumot szerző iszlamista csoportosulás a Takattol as-Sá'bí (Népi Tömörülés), az Iszlám Szalafita Szövetség, valamint az Iszlám Alkotmányos Mozgalom. Egyiptommal ellentétben a főképp szunnita iszlamista szervezetek meglehetősen nagy törzsi beágyazottsággal rendelkeznek az országban. Az iszlamizmus új erőre kapása az országban emiatt különösen érdekesnek tekinthető. A kuvaiti kormányok tekintetében kérdéses, hogy meddig tud fennmaradni a kormány, noha ahogy a választási eredmények mutatják társadalmi támogatottságuk meglehetősen nagy. A kuvaiti iszlamizmus törzsi gyökerei és egyéb tényezők miatt nem hasonlítható a demokratikus szabályokat legalább ismerő egyiptomi Muszlim Testvérekhez, ezért az sokkal közelebb áll az iszlám radikális szalafista ágához. Kérdéses, hogy a parlamenti választások által létrejött új politikai erőter mennyire lesz képes szavatolni a stabilitást az országban, hiszen ahogy a választások előtti napokban kiderült a társadalmi feszültségek nem csillapodtak Kuvaitban.

Bahreinben a vizsgált hónapban is zajlottak tüntetések az utcákon. A tüntetések főszervezője Nabil Radzsab a bahreini Centre for Human Rights központ vezetője, aki a tavalyi véres február 14-i összecsapások évfordulója alkalmából szervezett tüntetést. A szemtanúk elmondása szerint a rendőrök több tüntetőt és emberjogi szervezetek képviselőit is

elszállítottak. A Witness Bahrain emberjogi szervezet két amerikai állampolgárságú tagját kitiltották az országból. A bahreini vezetőséget az utcai, többségében síita tüntetők erőteljesebben kritizálják, mint a parlamenti ellenzék, noha a szunnita vezetés tett néhány engedményt az indulatok megfékezésére a tüntetők célja ez egész politikai rendszer megváltoztatása és a szunnita monarchia felszámolása.

Az Egyesült Államok Közel-Kelet politikáját nagymértékben determinálja a megromlott és egyre konfliktusosabb kapcsolat Egyiptommal, valamint az izraeli vezetés Irán ellenes kiállása, melynek háttérében jelentős szerepet játszik a Hormuzi-szoros esetleges lezárásának kérdése. Az Egyesült Államoknak tehát a szíriai helyzeten kívül számos konfliktusos tényezővel kell számolnia a közel-keleti régióban.

A szíriai véres eseményeken kívül a Hormuzi-szoros és az energiaellátás kérdése, valamint a Maghreb-országok romló gazdasági helyzete képezték a fő napirendi pontot az Európai Unión belül a régiót tekintve.

Az EU illetve az Egyesült Államok közel-keleti politikájának legfőbb célkitűzése az elkövetkező hónapokban a közel-keleten végbement vagy esetleges végbemenő változásokra való megfelelő reakciók és lehetőségek kidolgozása lesz, valamint az egyre súlyosbodó iráni fenyegetésekre való megfelelő intézkedések meghozatala.

Kína monitor

Az őszi vezetőváltást megelőző politikai csatározások folytak februárban Kínában.

Chongching tartományi jogú város két vezető politikusa, Bo Xilai, helyi pártfőtitkár és Wang Lijung alpolgármester körül. A hirtelen nagyra nőtt botrány akkor kezdődött, amikor az alpolgármesterséggel párhuzamosan a helyi rendőrfőnöki pozíciót is betöltő Wang szabadságra vonulása után egy napot az egyik amerikai konzulátuson töltött.

Wangot maga Bo nevezte ki a városvezetés magas pozícióiba, és ketten közösen tettek szert meglehetősen magas nagy népszerűsége, köszönhetően a korrupció és a szervezett bűnözés elleni harc terén elért eredményeiknek. Egyelőre nem tudni pontosan mi vezetett Wang kényszerszabadságához és az utána tett látogatásához az amerikai konzulátuson.¹³

Az egyik feltételezés szerint a korrupció a hosszan tartó harc ellenér e mégis eljutott a tartományi felső vezetésbe. A másik feltételezés szerint a háttérben egy konkurenciaharc folyik Bo Xilai és vetélytársai között. Bo jelenleg a Kínai Kommunista Párt Politikai Bizottságának a tagja és nem titkolt szándéka, hogy az őszi tisztújítás során bekerüljön a legszűkebb testületbe, az Állandó Bizottságba. Esetleges sikerének háttérében két tényező mutatható ki. Az egyik a szóban forgó Weng által lefolytatott sikeres harc a korrupció és a szervezett bűnözés ellen. a másik tényező a Chongchinban megvalósított gazdasági-politikai stratégia, az úgynevezett Chongqing-modell. Ez a modell a tradicionális kínai elemeket helyezi előtérbe, és az egyre inkább megerősödő kapitalizmussal szemben az állami szerepvállalást és az állami tulajdonú vállalatokat erősítené meg.

Ezzel szemben fogalmazódik meg egy másik, tartományi szinten úgyszintén sikeresnek mondható stratégia, a Guangdong-modell. Ennek létrehozója Bo fő vetélytársa, Wang Yang, a kantoni pártfőtitkár. A guangdongi elképzelés egy sokkal nyitottabb Kínával számolt a jövőben. Nem csak gazdasági téren szeretne liberális reformokat bevezetni, hanem politikai téren is.

A botrány következtében az eddig esélyesebbnek számított Bo reményei kezdenek szertefoszlani, egykönnyen előfordulhat, hogy a botrány miatt kénytelen lesz távozni tartományi hivatalából.

Februárban ötnapos látogatásra érkezett Xi Jinping, a Kínai Népköztársaság alelnöke az Egyesült Államokba. Látogatása leginkább abból a szempontból jelentős, hogy várhatóan Xi lesz az ősszel kezdődő teljes körű tisztújítás után Kína első számú vezetője. A látogatás hivatalos indoka Joe Biden, amerikai alelnök tavaly nyáron tett pekingi utazásának a viszonzása. Az igazi indok azonban Xi Jinping felkészítése, felkészülése a jövőben rá váró feladatokra. Egyrészt ez egy teszt volt, amelyben a Kínai Kommunista Párt megvizsgálta a

¹³ <http://www.ft.com/cms/s/0/1ce9b53a-5649-11e1-8dfa-00144feabdc0.html>

leendő elnök tényleg rátermett-e az ország érdekeinek érvényesítésére. Az Egyesült Államok számára a látogatás azért volt fontos, hogy megismerje az új kínai vezetőt. Az utazás szimbolikus időpontra esett, pont 40 évvel korábban Richard Nixon, akkori amerikai elnök látogatott először a kínai fővárosba Xi útjának nem csak klasszikus értelemben vett politikai céljai voltak. A látogatás során sportdiplomáciai és kulturális diplomáciai eseményekre, utóbbinál megállapodások megkötésére is sor került. A fővároson kívül Xi meglátogatta Iowa államot és Los Angeles is.¹⁴

Az amerikai alelnökön kívül tárgyalt Barack Obamával és Hillary Clinton külügyminiszterrel is. Az amerikai politikusok ezen alkalmakat kihasználva az otthoni közvélemény megnyugtatóra nyilatkozataikban sürgették Xi-t a kínai árfolyam politika enyhítésére. Emellett rámutattak, hogy Kínának változtatnia kell a szellemi tulajdonnal kapcsolatban folytatott politikáján is. A közelmúltbeli tibeti események kapcsán megjegyezték, hogy Kína még mindig nem tartja tiszteletben az emberi jogokat. A pekingi alelnök válaszában elismerte, hogy ezen a téren még hosszú út vár országára, de rámutatott arra is, hogy az elmúlt évtizedekben jelentősen javult már a helyzet.

Iowában Xi meglátogatta az ottani kínai diaszpóra tagjait, akikhez személyes szálak is fűzik. Ez az esemény sem volt azonban kizárólag magánjellegű. A találkozó során folyamatosan hangsúlyozták, hogy odahaza Kínában Xi korábban több évet töltött az elmaradott területeken, és jól ismeri a szegény rétegek problémáit. A kínai párvezetés különösen ügyel arra, hogy az első számú vezetőt ne csak az elit, hanem a széles társadalom is elfogadja.

Az amerikai látogatás után nem hazájába, Kínába ment Xi, hanem felkereste Írországot és Törökországot is. Ezzel a két országgal elsősorban a kormány szintű bilaterális együttműködést elősegítő megállapodásokat kötött.

Februárban sor került a már szokásossá vált Kína-Európa csúcstra, amelyet már 14-ik alkalommal rendeztek meg. A csúcstalálkozón a kínai vezetés az eddiginél még szorosabb együttműködést ígért az Európai Unióval. Zhou Xiachuan, a Kínai Népi Bank kormányzója (a kínai jegybank integráns része a kormánynak) bejelentette, hogy további befektetéseket terveznek Európában, azonban csak miután kiépülnek a konkrét mechanizmusok az árfolyamválság kezelésére. A válság enyhítése tekintetében konkrét ígéret Peking részéről elmaradt, Zhou megjegyezte, hogy részükről csak a Nemzetközi Valutaalapon vagy az Európai Pénzügyi Stabilitási Eszközön keresztül képzelhető el bármilyen segítség.

A kínai kormány február során gazdaságélénkítő lépéseket tett. Ezen a téren a legaktívabb a Kínai Nemzeti Bank volt, amely rövid időn belül második alkalommal csökkentette az országban működő bankok tartalékmennyiségére irányuló előírását. Ettől a lépéstől a hitelezői kedv növekedését várja a jegybank. A nemzeti bank vezetőinek nyilatkozatai alapján

¹⁴ <http://www.npr.org/2012/02/14/146815991/a-pragmatic-princeling-next-in-line-to-lead-china>

a jövőben várhatóan ez a trend nem áll meg, és újabb pénzmennyiség szabadulhat fel. A lépésektől várhatóan még a megugró infláció sem fogja visszatartani a kormányt.¹⁵

A jegybank az említett lépéseken kívül februárban egy tanulmányt is bemutatott, amelyen a gazdasági reformokat sürget a külgazdasági nyitás irányában. A Kínai Nemzeti Bank szerint az ország jelenlegi előnyét minél hamarabb ki kell használni, hogy Kína és a jelentősebb mértékben bekapcsolódhasson a nemzetközi tőke mozgásokba. Nem titkolt cél, hogy egyrészt külföldi befektetőket vonzzanak az ázsiai országba; másrészt, hogy kínaiak is nagyobb mértékben vásárolhassanak fel más vállalatokat.

A központi bank három intézkedéscsomagban javasolja a reform véghezvitelét. Az első lépésben a külföldre irányuló tőke mozgásokat kellene liberalizálni. A javaslat szerint ennek három éven belül meg kellene valósulni. A kifelé irányuló tőkebefektetések így jelentős mértékben megnőnének.

A második lépés a júanban való külföldi hitelezés engedélyezése lenne. Ezzel párhuzamosan lehetővé tennék, hogy Kínában hiteleket nyújthassanak az idegen honosságú pénzintézetek is.

A harmadik lépés elsősorban az értékpapírpiacon (kötvények és részvények) valamint az ingatlanpiac liberalizálását érintené. Ez pontosabban az ezeken a területeken meglévő korlátozások eltörlését jelenti, ami közvetlenül kihat a másodlagos piacokra is.

A tanulmány szerint a három lépéssel párhuzamosan változtatni kell az ország jelenlegi árfolyam politikáján is. A jegybank szerint az intézkedéscsomag a kínai gazdaság átstrukturálásához vezethet, azaz Kína lemozdulna a mostani munkaintenzív termeléstől a nagyobb hozzáadott-értéket követelő iparágak felé.

A várakozásoknak megfelelően, február elején Oroszországgal együtt Kína is megvétózta az ENSZ Biztonsági Tanácsának határozattervezetét Szíriával kapcsolatban. Kína már korábban is többször ellenezte a katonai beavatkozásokat egyes polgárháborúkba, belpolitikai konfliktusokba. Általában, amikor sikerült is meghozni egy ilyen döntést – akár előzőleg, akár utólag – a Kínai Népköztársaság a legtöbb esetben tartózkodott. Bár Peking elítéli a szíriai vezetés által alkalmazott erőszakot, de nem ért egyet az ellenzéki csoportok tevékenységével sem. Továbbá, véleménye szerint a NATO visszaélt a korábban Líbia ügyében meghozott határozattal, és ezt szeretné megelőzni, egy Szíriával kapcsolatban meghozandó dokumentum megvétózásával.

Másrészt Kínának mind Líbiával mind Szíriával jelentős kereskedelmi kapcsolatai vannak. A két ország az arab tavasz kirobbanása előtt Kína fő kőolajszállítói közé tartozott. A két partner elvesztése energiaellátási gondokat és többletkiadást jelentene az ázsiai ország számára.

¹⁵ <http://www.bloomberg.com/news/articles/2012-02-15/oil-rises-from-two-day-low-as-china-pledge-on-europe-counters-u-s-demand>